

Etelä-Pohjanmaan sote- ja maakuntauudistus
Kampusranta 9 C
PL 109
60101 Seinäjoki

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite STM091:00/2017, STM/3421/2017

ETELÄ-POHJANMAAN SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN LAUSUNTO ASIAKASSETELIÄ, HENKILÖKOHTAISTA BUDJETTIA JA SUUN TERVEYDENHUOLLON YKSIKÖSSÄ TUOTETTAVIA SUUN TERVEYDENHUOLLON SUORAN VALINNAN PALVELUJA KOSKEVISTA ASIAKIRJAMALLEISTA

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa asiakasseteliä, henkilökohtaista budjettia ja suun terveydenhuoltoa koskevista asiakirjamalliluonnoksista 15.6.2018 mennessä.

Etelä-Pohjanmaan sote- ja maakuntauudistuksen valmistelusta annetaan lausunto edellä mainittuihin suoran valinnan palveluja koskeviin asiakirjaluonnoksiin.

1. Yleiset huomiot asiakirjamalliluonnoksista

Asiakirjamallikonaisuus on sinänsä hyvä taustamuistio, jossa on tärkeitä asioita muistilistana. Hallintopäätösmalli ei kuitenkaan täytä hallintopäätökseksi malliasiakirjan edellytyksiä kaikilta osin. Asiakirjamallissa on sekaisin sosiaali- ja terveydenhuollon eettisiä periaatteita, juridiikkaa ja varsinaisia hallintopäätökseen kuuluvia ehtoja. Hallintopäätöksen tulee olla selkeä ja ymmärrettävä kokonaisuus suoran valinnan palvelujen tuottajille riippumatta organisaation koosta. Ammattitaustasta riippumatta hallintopäätöksen tulee olla sekä rakenteeltaan että sisällöltään ymmärrettävä yhteneväisellä tavalla.

Eri toimintojen palvelukuvaukset ovat keskenään epätasapainoisia. Ehtojen tulisi koostua vain pääkohdista eli merkittävistä, olennaisista asioista menemättä yksityiskohtiin. Ehdolla ei pidä laajentaa palveluntuottajien veloitteita ja sitoumuksia laissa todettua laajemmiksi.

Hallintopäätöksen rakennetta on syytä tarkentaa siten, että hallintopäätös sisältää vain ne ehdot, jotka maakunta päätöksessään asettaa palveluntuottajille. Hallintopäätöksestä tulisi eriyttää liitteiksi ohjaavat kohdat kuten toiminnan eettiset periaatteet, juridiset yleiset sopimusehdot ja palvelun ehdot. Näin hallintopäätös ei sisältäisi pykäläviittauksia kulloinkin voimassa olevaan lainsäädäntöön.

2. Asiakasseteliä koskevat asiakirjamalliluonnokset

Asiakasseteliä koskevista asiakirjamalliluonnoksista annettava lausunto on jaettu yleisiin kommentteihin, kotikuntoutukseen ja kirurgisiin toimenpiteisiin

Yleiset kommentit asiakassetelin asiakirjamalliluonnoksen seuraaviin kohtiin:

1.1 Palveluntuottajan yleiset velvollisuudet ja niitä koskevat periaatteet

Liike- ja ammattisalaisuuden osalta toiminnan tulee olla läpinäkyvä ja vertailtavaa eri palveluntuottajien kesken.

1.1.2 Henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta

Asiakkaan tulee tavoittaa helposti sekä sosiaaliamiehen että potilas-asiamiehen palvelut.

Palveluntuottajalla tulee olla yhteys maakunnan asiakasohjaukseen niiden asiakkaiden osalta, joilla on liikelaitoksen asiakassuunnitelma.

1.2 Palveluntuottajaksi ilmoittautuminen

Hyväksynnän antaneen maakunnan ei tarvitse olla sama maakunta, jonka liikelaitos on myöntänyt asiakkaalle asiakassetelin. Lisäksi tässä kohdin tulee huomioida maakuntien välinen yhteistyö, yhteensopivuudet, maksatukset, rekisterinpitäjyydet, valvonta jne.

1.4 Palveluiden tuottamiseen käytettävä henkilöstö

Lisäksi tulee selvittää rikosrekisteriote niiden palveluntuottajien osalta, jotka työskentelevät alle 18-vuotiaiden kanssa. Lisäksi tulisi arvioida, kuinka turvataan ikäihmisten turvallisuus palveluiden käyttämisessä.

1.6 Rekisteristä poistaminen

Asiakirjamalleissa tulisi kuvata, kuinka toimitaan esimerkiksi tilanteissa, joissa palveluntuottaja ei voi enää jatkaa palveluntuottajana, mutta asiakkaalla on oikeus jatkaa asumista huoneenvuokralain ja asiakassuunnitelman mukaan asumispalveluyksikössä.

1.6.1 Palvelun tuottajan toimitilat ja toimintaympäristö

Lääkkeiden osalta tulee tarkentaa, mitkä lääkkeet/erityisvalmisteet kuuluvat asiakkaan ja mitkä palveluntuottajan maksettavaksi

Kotikuntoutuksen asiakirjamalliluonnosta koskevat kommentit

Positiivisena huomiona pidetään sitä, että kotikuntoutuksen palvelut voidaan tuottaa maakunnan liikelaitoksen omana toimintana, ostopalveluna tai asiakassetelillä. Kotikuntoutuksen osalta asiakkaan tarvitseman kuntoutusuunnitelman sisällön osuuden tarkastelu jää vähäiseksi. Tältä osin tarvitaan tarkennusta. Lisäksi kotikuntoutuksen rajaaminen pelkästään iäkkäisiin ja vammaisiin henkilöihin on huono, sillä kotikuntoutus voi olla tarpeen tilapäisesti kaiken ikäisillä (joilla ei ole pitkäaikaista vammaa) esimerkiksi äkillisen toimintakykyvajausten johdosta. Kotikuntou-

tusta tulee myös pohtia siitä näkökulmasta, onko kyseessä terveydenhuollon vai sosiaalihuollon palvelu, koska sitä ei ole mainittu sosiaalihuollon palvelutehtävissä. Lisäksi palvelukuvauksen tulee olla riittävän väljä, jotta asiakaseteleitä myönnettäessä esim. vammaiselle henkilölle, palvelutuotannosta saadaan monimuotoinen.

Yksityiskohtaiset kommentit alla mainittuihin asiakirjamalliluonnoksen kohtiin:

4. Annettavaan palveluun liittyvät ehdot:

Asiakas voi valita, käyttääkö hän asiakasseteliä hankkiakseen kotikuntoutusta. Mikäli asiakas kieltäytyy hänelle tarjotusta asiakassetelistä, maakunnan liikelaitos järjestää palvelun omana toimintanaan tai muulla tavoin. Palvelukuvauksessa tulee huomioida se, ettei maakuntaan muodostu kyseisen palvelun osalta ns. "tuplajärjestelmää".

Palveluntuottajan suunnittelee yhdessä asiakkaan kanssa kotikuntoutujakson tavoitteet ja keinot. Miten järjestäjä voi ohjata kuntoutusta, jos palveluntuottaja asettaa kuntoutuksentavoitteet?

4.1 Palveluntuottajan vastuulla olevat asiakkaat:

Tässä asiakaskuntaa on laajennettu asianmukaisesti koskemaan myös akuutisti sairastuneita, toipumassa olevia, mutta tekstissä avataan vain ikääntyneiden osuutta ja järjestäminen ikääntyneille ja vammautuneille.

4.2 Palvelujen sisältö:

Maakunta voi vastatessaan asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista edellyttää, että palveluntuottaja käyttää samoja arviointimenetelmiä tai mittareita esimerkiksi toimintakyvyn arvioinnissa ja niiden seurannassa mahdollisuuksien mukaan. Tätä oikeutta tulee ehdottomasti käyttää.

Kotikuntoutuksen sisältö tulee tilapäisesti olla huomattavasti intensiivisempää kuin lausunnossa mainittu 3x/vk 1h/x. Toteuttajan tulee voida olla ainakin maakunnan itsensä järjestämissä tai ostopalveluissa fysio- ja toimintaterapeutin johtaman tiimin jäsen, joka on terveydenhuollon ammattihenkilö. Näin saadaan lisättyä intensiteettiä ja kustannuksia hallinnassa.

Palvelukuvaus kuntouttavasta arviointijaksosta on erittäin hyvä toimintamalli.

Tekstissä jää epäselväksi, kuka tekee asiakassuunnitelman. Positiivisena pidetään sitä, että asiakassuunnitelman lähtökohtana ovat asiakkaan arjen tavoitteet, jotka kirjataan konkreettisina arjen toimintoina.

4.7 Palvelun laatu ja vaikuttavuus

Palvelun laatu ja vaikuttavuus on jäänyt hyvin yleiselle tasolle. Palvelun laatuun ja vaikuttavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota asiakaseteleitä käytettäessä.

4.8 Palvelujen saatavuus

Mikäli palveluita ulkoistetaan asiakaseteleillä, tulee maakunnalla olla mahdollisuus sopimuksin palkita tai sanktioida palveluiden saatavuuden takaamiseksi.

10. Korvauksiin liittyvät ehdot

Korvauksiin liittyviä ehtoja pidetään olennaisina. Toiminnan osalta kannustimet ja sanktiot on pohdittava tarkoin, sillä ne tulevat määrittämään vahvasti sitä, kuinka vaikuttavaa toimintaa asiakaseteleillä voidaan hankkia.

Kirurgisia toimenpiteitä koskeva asiakirjamalliluonnos

Palvelukuvauksessa on osin kuvausta hyvin pikkutarkalla tasolla. Tämä voi helpottaa toiminnalta edellytettyjen vaatimusten toteutumisen tarkastelua. Sisällön osalta ei ollut havaittavissa merkittäviä toiminnan kuvauksia, joita olisi tarpeen merkittävästi korjata.

3. Henkilökohtaista budjettia koskevat asiakirjamalliluonnokset

Henkilökohtaista budjettia koskevat asiakirjamalliluonnokset ovat vaikeaselkoisia ja hankalasti tulkittavia. Ne soveltuvat heikosti pienille palveluntuottajille ja yksityisyrityksille, sillä palveluntuottajilta edellytetään kohtuuttoman paljon. Lisäksi palvelukuvauksen mukaiset palvelut ovat vaikeasti sovellettavia muihin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Lomakkeiden keskinäinen suhde on vaikeasti hahmotettavissa ja niissä käytetty kieli on monimutkaista ja byrokraattista. Asiakirjamallit on kirjoitettu terveydenhuollon näkökulmasta, vaikka kyseessä on pitkälti sosiaalihuollon palvelut (puhutaan hoitopäätöksistä, potilaslaista jne).

4. Suoran valinnan suun terveydenhuoltoa koskevat asiakirjamalliluonnokset

Suoran valinnan suun terveydenhuollon yksiköissä tulisi voida käyttää ostopalveluperiaatteella erikoishammaslääkäreitä sekä konsultaatioihin että vastaanotto toimintaan tarpeen mukaisesti. Hammasteknisten tukipalveluiden osalta hammaslaboratoriosta tulisi voida lähettää lasku suoraan asiakkaalle.

Korvausperiaatteissa tulisi ottaa huomioon asiakkaista tulevan kiinteän korvauksen, toimenpidekorvausten ja kannustuslisän ohella myös asumispalvelujen piirissä olevien (asumispalveluyksiköiden ja hoitolaitosten) asiakkaiden luona käynnit ja vaikeahoitoisuus. Asumispalveluyksikkökäynneistä ja toimenpiteistä pitäisi saada ajankäytön mukainen korvaus, sillä kyseiset käynnit ja siellä tehtävät toimenpiteet ovat aikaa vieviä ja vaativia verrattuna vastaanotoilla tehtäviin hoitoihin.

Alla yksityiskohtaisia muutosehdotuksia suoran valinnan suun terveydenhuollon palvelukuvaukseen.

4.8.1 Saatavuus

"Maakunta mittaa saatavuuden viikoittain."

Ehdotettu muutos: Maakunta mittaa saatavuuden 3 kuukauden välein.

4.8.2 Saavutettavuus

"Kotikäynnit ja verkstopalaverit –ei erilliskorvausta."

Ehdotettu muutos: Kotikäynneistä ja verkstopalavereista tulee erilliskorvaus.

4.9.3

"Harjoittelijoiden vastaanottaminen."

Ehdotettu lisäys: Oppilaitoksilta edellytetään, että opiskelijoilla on hyvä tietotaso tietojärjestelmien käytössä, instrumenttien ja hoitotarvikkeiden sekä materiaalien tuntemuksessa.

Seinäjoella 15.6.2018

Asko Peltola
valmistelujohtaja

Harri Jokiranta
muutosjohtaja